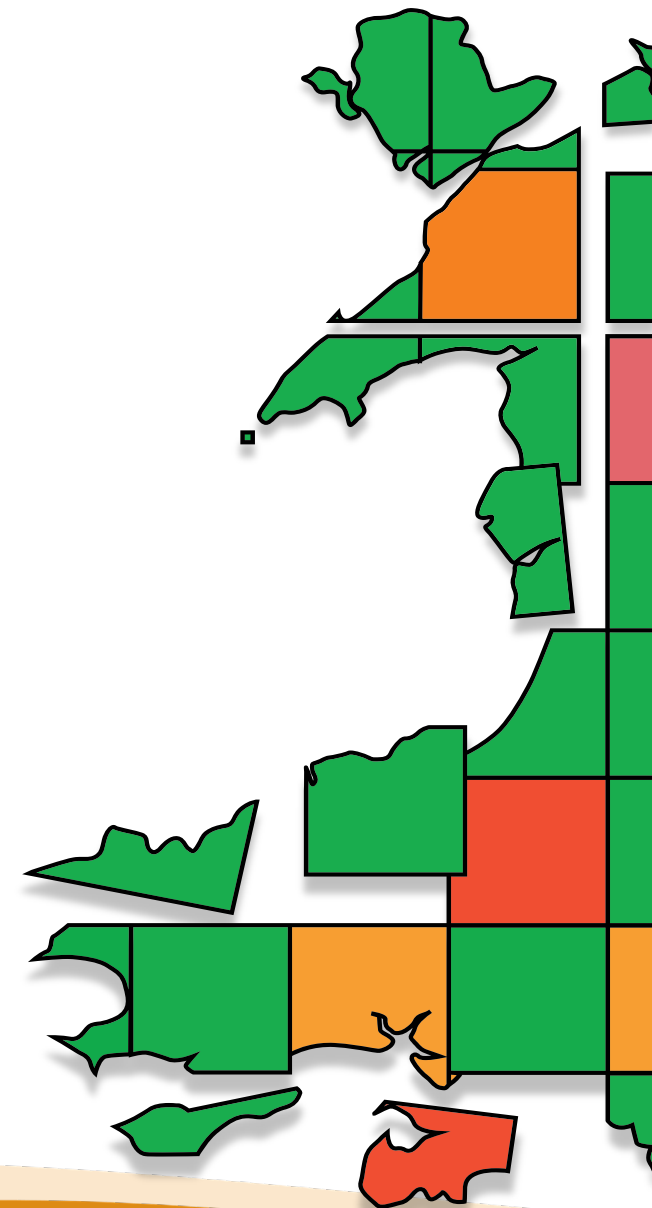

Copi o gyflwyniad a roddwyd gan
Professor Bridget Emmett (UKCEH)
fel rhan o raglen Llywodraeth Cymru
**“Tueddiadau Cenedlaethol ERAMMP
a Gwerthusiad Glastir”**
Gweithdy Rhanddeiliaid
ar 6 Mai 2025

Tueddiadau Cenedlaethol Cymru a Gwerthusiad Glastir: Prif Negeseuon

Bridget Emmett¹ ar ran tîm ERAMMP¹⁻³

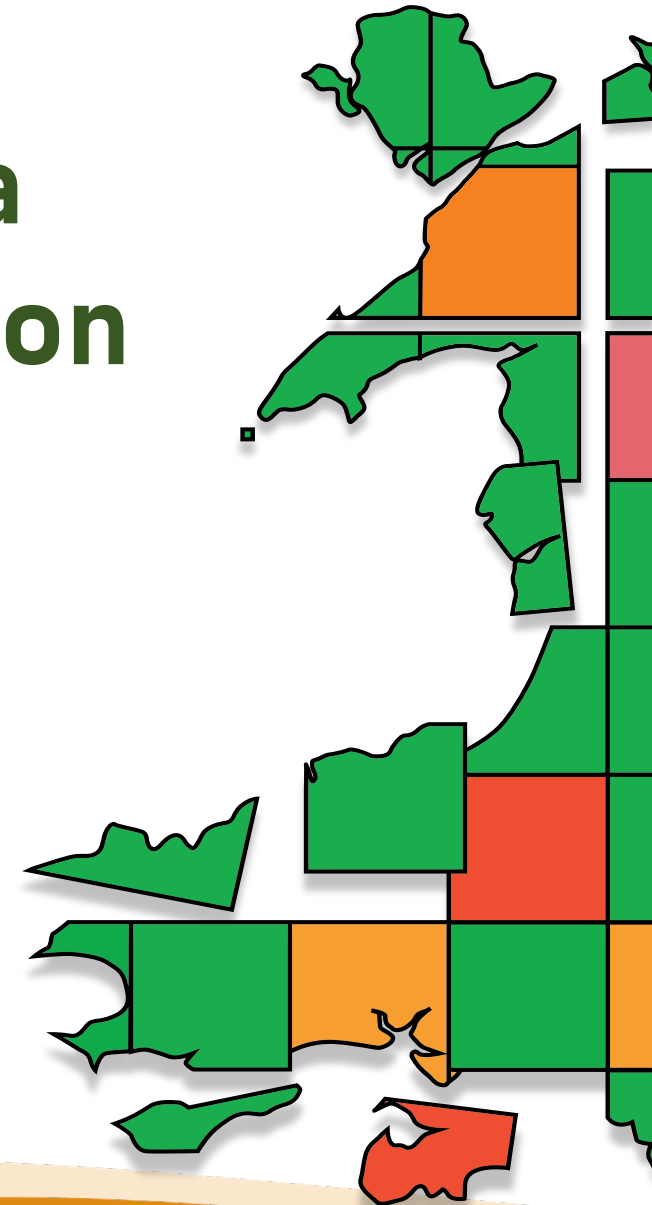
¹Canolfan Ecoleg a Hydroleg y DU, ²ADAS, ³BT0

Codi hyder yn sail
tystiolaeth ni
Building confidence in our
evidence base

Canolfan Ecoleg
a Hydroleg y DU
UK Centre for
Ecology & Hydrology

Canolfan Ecoleg
a Hydroleg y DU
UK Centre for
Ecology & Hydrology

Dulliau GMEP/ERAMMP

Defnydd tir a maint y Cynefin

Map Gorchudd Tir UKCEH (data lloeren)

Cyflwr cynefin

Arolwg Maes Cenedlaethol (NFS) ailadroddol o sgwariau 1km ledled Cymru yn 2013–16 ac eto yn 2021–23

- Tueddiadau cenedlaethol: Arolwg o 150 o sgwariau cynrychioliadol cenedlaethol (1% o Gymru).
- Gwerthusiad Glastir: Sgwariau'r Arolwg Cenedlaethol ynghyd â 100–150 o sgwariau ychwanegol wedi'u targedu i lanio yn y cynllun
- **Dulliau'n dilyn :**
 - Arolwg Cefn Gwlad (CS) ar gyfer dyluniad arolwg, llystyfiant, pridd a chyrff dŵr bach.
 - Arolwg Adar sy'n Nythu ar gyfer Adar (BBS)
 - Cynllun Monitro Glöynnod Byw y DU (UKBMS) ar gyfer Peillwyr
 - Dulliau newydd ar gyfer pob metrig arall

Arferion rheoli fferm

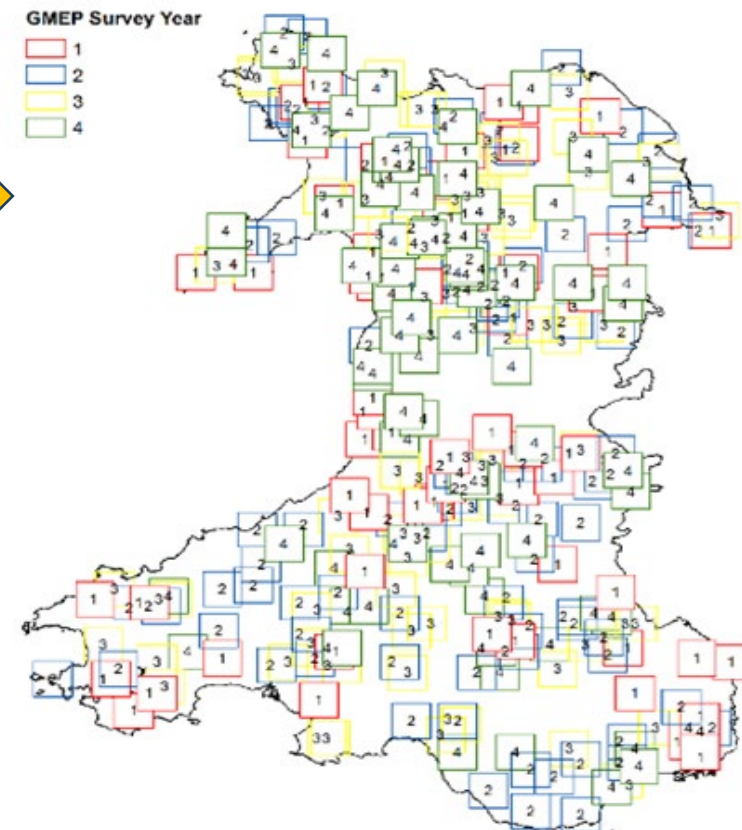
Arolwg Ymarfer Ffermwyr (FPS): ADAS, Arolwg cymdeithasol strwythuredig - wedi'i ailadrodd yn 2012, 2016 a 2023

Datgarboneiddio'r sector amaethyddiaeth

Integreiddio o:

- Modelu ERAMMP o Adfer Mawndiroedd
- UKCEH LCM
- Amaethyddiaeth Cymru ac inventarau GHG LULUCF
- Arolwg Prydeinig o Arferion Gwrtait

Dosbarthiad sgwariau arolwg GMEP/ERAMMP 1km, wedi'u helaethu a'u hail-leoli o fewn grid 10km wrth 10km i ddiogelu lleoliadau

Mae'r Arolwg Maes Cenedlaethol yn cwmpasu'r canlynol:

- Cofnodi llystyfiant
- Coetiroedd, perthi a choed hynafol estyniad a chyflwr
- Arolygon peillwyr
- Arolygon adar
- Cyflwr pridd (yn awr yn cynnwys erydiad)
- Arolygon pyllau
- Arolygon nentydd blaenddwyr
- Asesiadau cyflwr llwybrau troed
- Ffotograffiaeth tirwedd
- Asesiadau cyflwr Nodweddion yr Amgylchedd Hanesyddol

Mae estyniad cynefinoedd, asesiad nwyon tŷ gwydr (GHG), arolygon cymdeithasol, ac effeithiau economaidd yn cael eu darparu drwy ddulliau gwahanol.

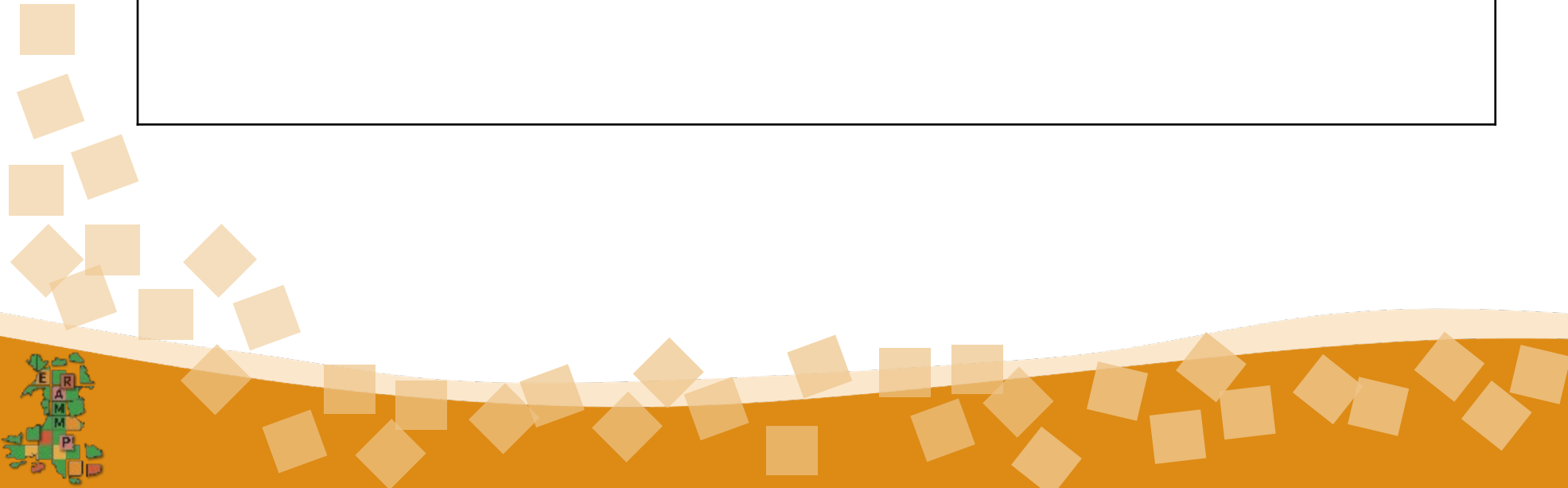
Graddfa'r Arolwg Maes Cenedlaethol gwaelodlin (GMEP 2013-16)

- 9000 plôt **botanegol**
- 1320 o arolygon **adar** drwy gydol y flwyddyn
- 660km o drawsgrwydr wedi'i gerdded ar gyfer **peillwyr** ynghyd ag archwiliadau amseredig o fewn 45,000m²
- 4300 o arolygon llystyfiant o **berthi a glannau nentydd**
- 1100 o nodweddion **tirwedd** wedi'u mapio
- 5000 o luniau **tirwedd**
- 250 o nodweddion **hanesyddol** wedi'u hasesu am eu cyflwr
- 8000 o samplau **pridd** ar gyfer dadansoddiad ffisegol, cemegol ac infertebratau (yn yr arolwg gwaelodlin yn unig = amrywiaeth eDNA)
- 135 o arolygon **nentydd** ac 100 o **byllau** ar gyfer infertebratau dŵr croyw, diatomau, cynefin ffisegol, a chemeg dŵr.

Tueddiadau cenedlaethol

- Estyniad Cynefin
- Cyflwr Cynefin
- Tueddau tymor hwy
- Statws cynefin cyffredinol
- Datgarboneiddio'r Sector Amaethyddol
- Newid Hinsawdd

Estyniad Cynefin

Dull: Map Tirgorchudd
UKCEH gan ddefnyddio

Newidiodd 6.8% o Gymru ddefnydd tir

Mwy

- Coetir + 23,600ha (+7%) / 2,145ha yr-1
 - Dail llydan +29,000ha (+16%)
 - Conwydd – 5,600ha (-4%)
- Trefol +28,200ha (+28.6%)

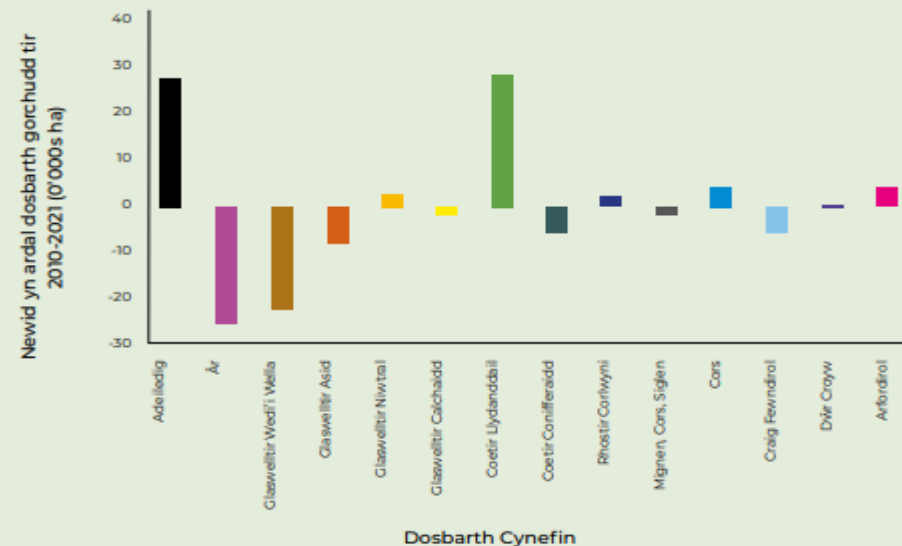
Llai

- Tir âr a garddwriaeth -25,900ha (-24%)
- Glaswellt wedi ei wella -23,000 (-3%)

Dim newid

- Mynydd, Gwaun a Rhos
- Glaswelltir lled-naturiol
- Cyfanswm ardal lled-naturiol (WFG Rhif. 43)
 - 43% o Gymru yn cynnwys / 32% yn eithrio Coedwig Ddail Llydan yn 2021

Newid mewn gorchudd tir 2010-21

Gorchudd tir 2021

Glaswelltir wedi ei wella	40%
Glaswellt asaidd	21%
Coetir / Coedwig	17%
Mynydd, Gwaun a Rhos	6%
Trefol	6%
Tir Âr a Garddwriaeth	4%
Glaswelltir lled-naturiol (di-asaidd)	2%

Ffynonellau data eraill:

- Mae'r tueddiadau'n debyg iawn i'r newidiadau ar draws Prydain Gyfan
- Adroddodd y Rhestr Goedwigaeth Genedlaethol gynnydd o +5.2% mewn Coedwig rhwng 1998 a 2023
- Nodir tuedd mewn Coedwig os yw nodweddion pren yn dominyddu picse 10m EO, h.y. nid diffiniad GGG o Goedwig >0.5ha

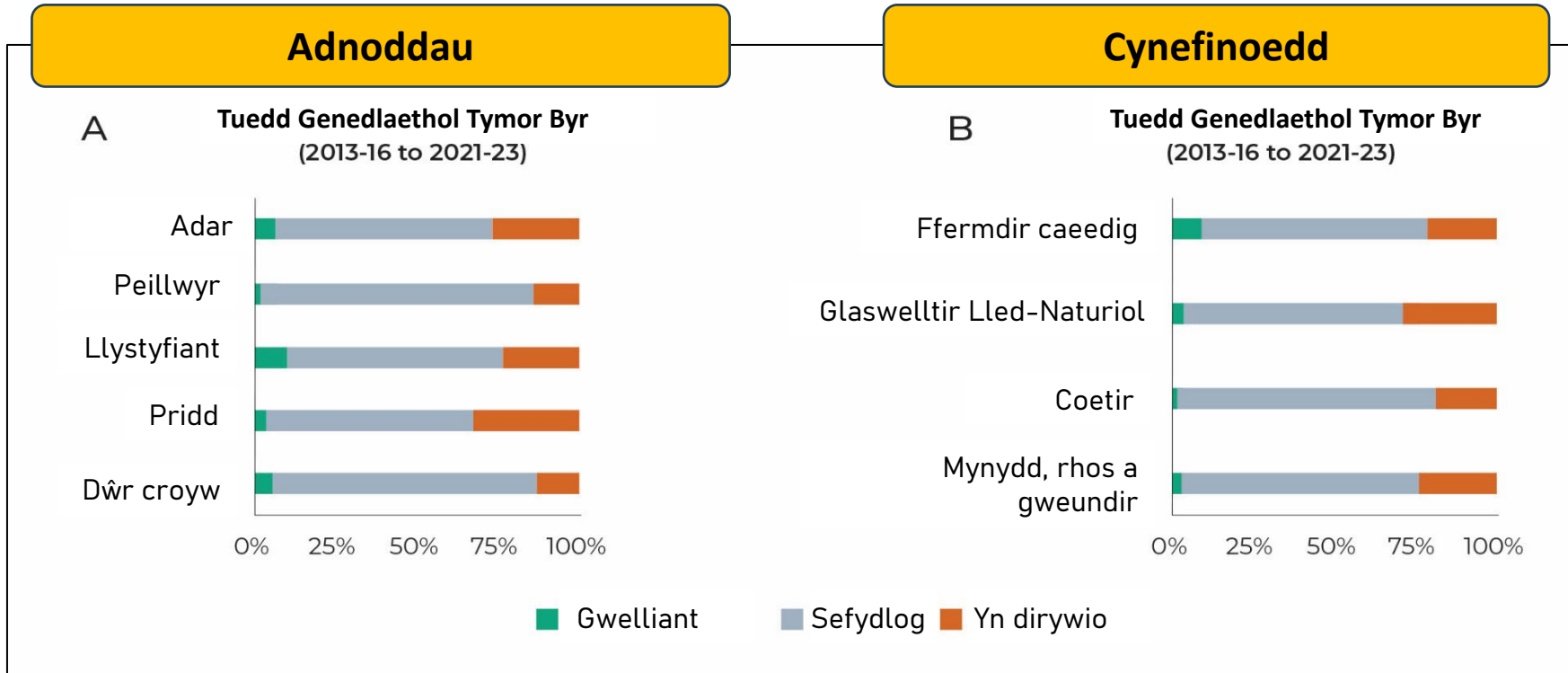
Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Canolfan Ecoleg
a Hydroleg y DU
UK Centre for
Ecology & Hydrology

Cyflwr cynefin: Dull : Arolwg Maes Cenedlaethol (NFS)

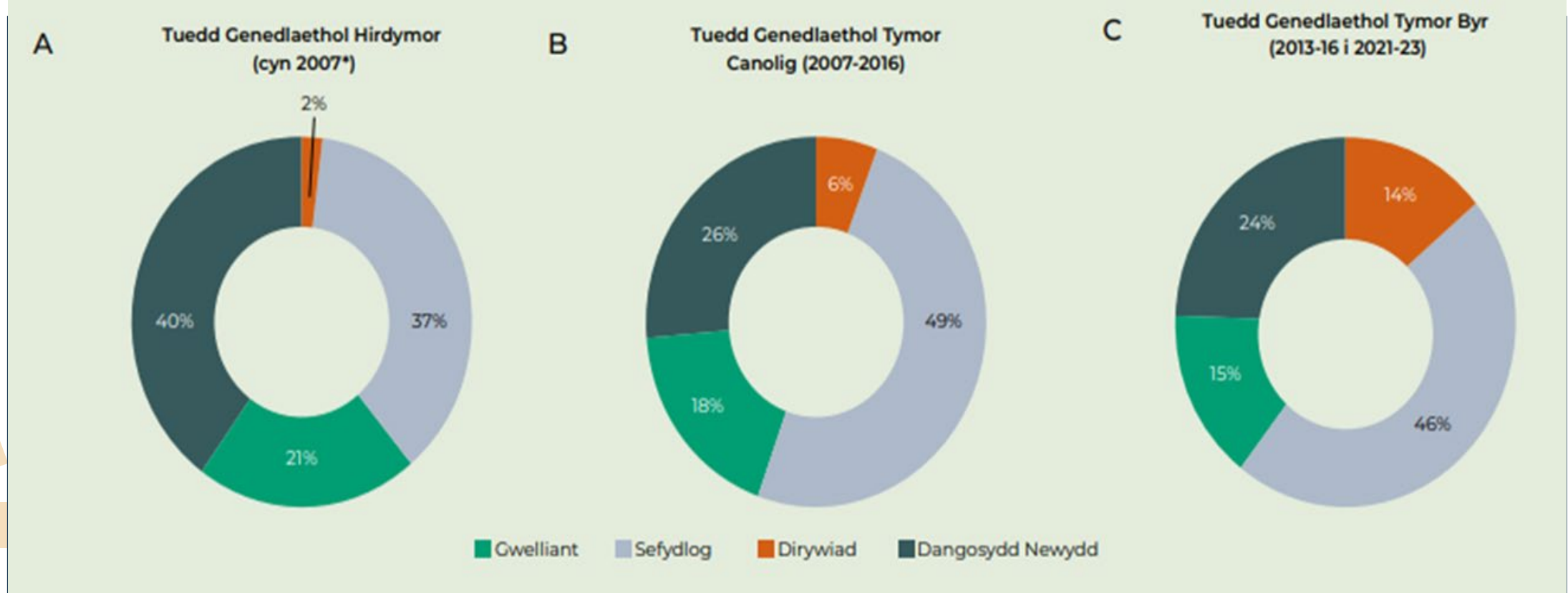
Mae sefydlogrwydd yn dominyddu gyda mwy o ddangosyddion o ddirywiad nag o welliant

Ydy tueddiadau'n gwella dros amser?

Dull: Arolwg Maes Cenedlaethol (NFS)

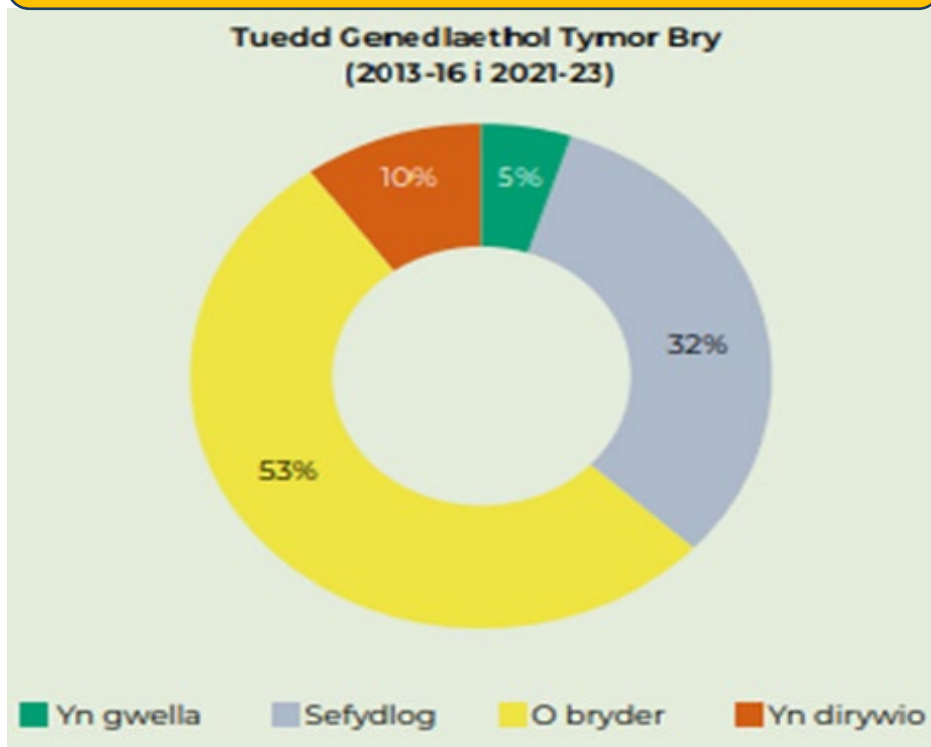
Mae sefydlogrwydd yn dominyddu'n gyson (llwyd), gyda llai o fynegeion o welliant (gwyrdd) dros amser a chynnydd mewn mynegeion o ddirywiad (oren)

Statws cyfredol Nodweddion Cynefin a Thirwedd

Dulliau: Pwysolodd arbenigwyr ERAMMP y set gyflawn o ddangosyddion i ddarparu asesiad cyffredinol o gyflwr presennol 19 o Gynefinoedd Eang a Nodweddion Tirwedd

Statws 19 o Gynefinoedd Eang a Nodweddion Tirwedd

Cyd-destun: Ystyrir bod rhai dangosyddion yn ddangosyddion ecolegol cryfach o gyflwr cyfredol. Casglir dangosyddion eraill gan y gallant roi rhybuddion cynnar o newid neu awgrymu ysgogwyr newid tebygol (e.e., mae rhywogaethau planhigion sy'n gysylltiedig â lefelau golau isel yn awgrymu y gallai coetiroedd a pherthi fod yn cael eu rheoli'n annigonol). Yma, bu arbenigwyr yn sgôrïo dangosyddion blaenoriaethol sy'n fwy mynegiannol o gyflwr cyfredol.

Dadgarbonio'r sector amaethyddol

Dull: Integreiddio ffynonellau ERAMMP
a ffynonellau *nad ydynt yn ERAMMP*

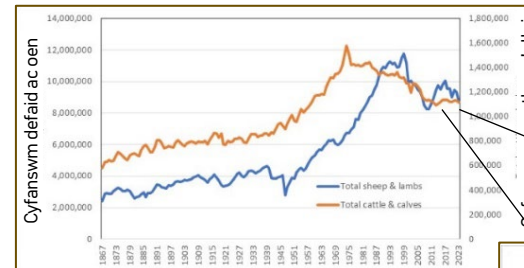
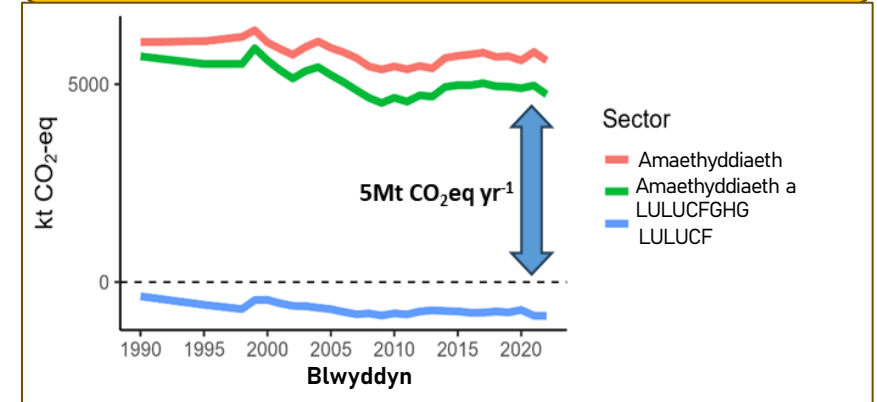
Inventreiddiau GHG

- Mae bwlch o $5\text{Mt CO}_2\text{eq yr}^{-1}$ y flwyddyn yn parhau rhwng allyriadau'r sector amaeth a sequestri carbon (LULUCF)

Newidiadau defnydd tir a rheolaeth (2010-2023)

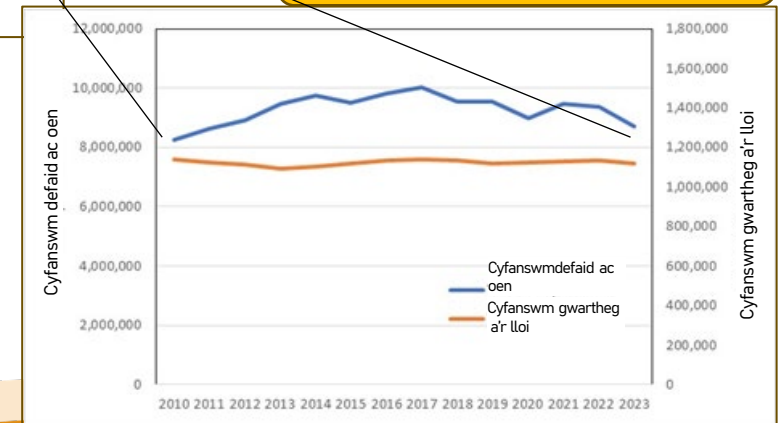
- Cynnydd o 7% mewn Coetir a 4% cynnydd mewn Cloddiau newydd ac adferwyd
- 9000ha o adfer mawndir
- Dim newid yn nifer anifeiliaid cnoi cil (pwynt uchaf yn y niferoedd yn 2017, sydd bellach wedi gostwng i lefelau 2010)
- 25% lleihad yn y defnydd o gwrteithiau

Stocrestrau Amaethyddiaeth a LULUCFGHG

Rhifau cnoi cil
1867-2023

Rhifau cnoi cil
2010-2023

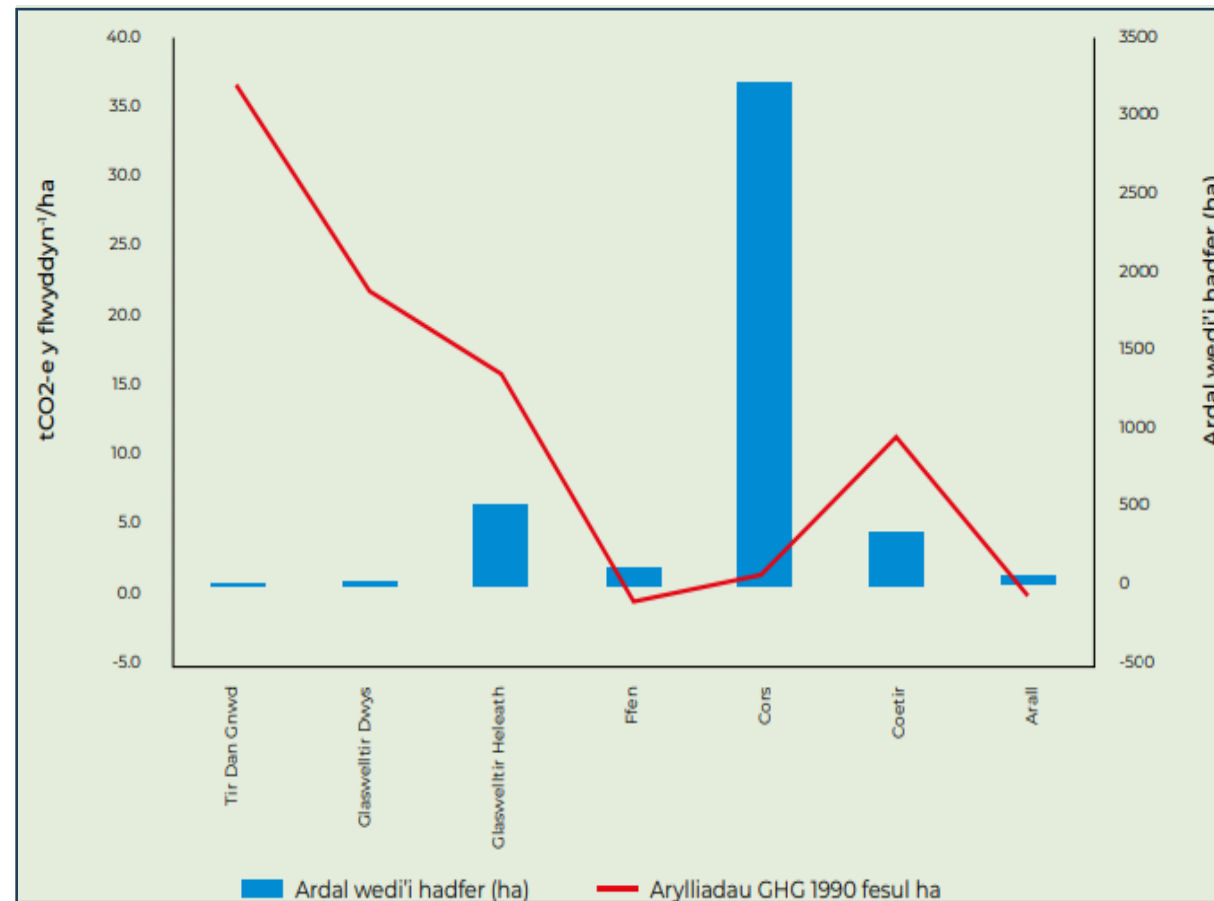

Dadgarbonio'r sector amaethyddol: Mawndir

Dull: Integreiddio ffynonellau ERAMMP a *ffynonellau nad ydynt yn ERAMMP*

Adfer mawndir

- Mae mawndiroedd yn ffurfio 4% o arwynebedd Cymru ac yn cyfrannu 10% o allyriadau nwyon tŷ gwydr Amaethyddiaeth a LULUCF ynghyd.
- Ers 1990 (gyda'r rhan fwyaf ers 2010), mae 6% o fawndiroedd wedi'u hadfer (9,000 o hectarau).
- Mae'r rhan fwyaf wedi bod ar Gorsydd sydd â chyfraddau allyriadau isel, gan arwain at ostyngiad bach o 3% (15,000 tCO₂eq yr⁻¹) mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr (0.3% o'r cofnod nwyon tŷ gwydr cyfun).
- Dim ond 551 o hectarau o adfer sydd wedi'u cynnal ar Dir Âr, Gwelltir Gwella a Gwelltir Eang, sy'n cynrychioli 19% o fawndiroedd, ond 54% o allyriadau nwyon tŷ gwydr mawndiroedd oherwydd eu cyfraddau allyriadu uchel.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Canolfan Ecoleg
a Hydroleg y DU
UK Centre for
Ecology & Hydrology

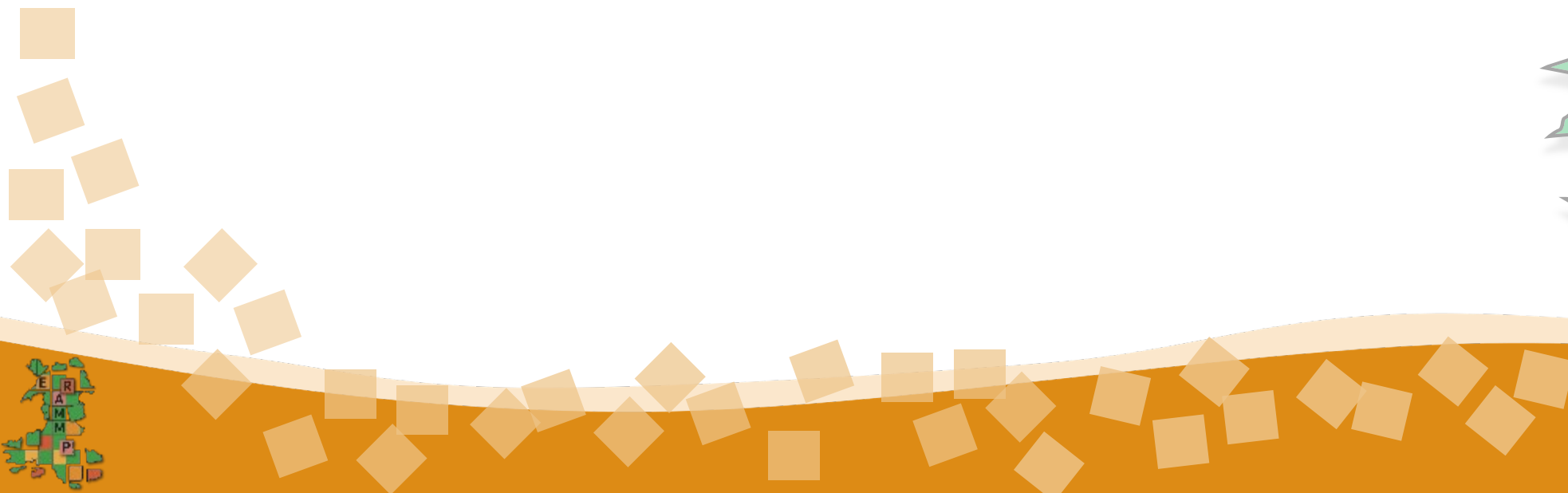
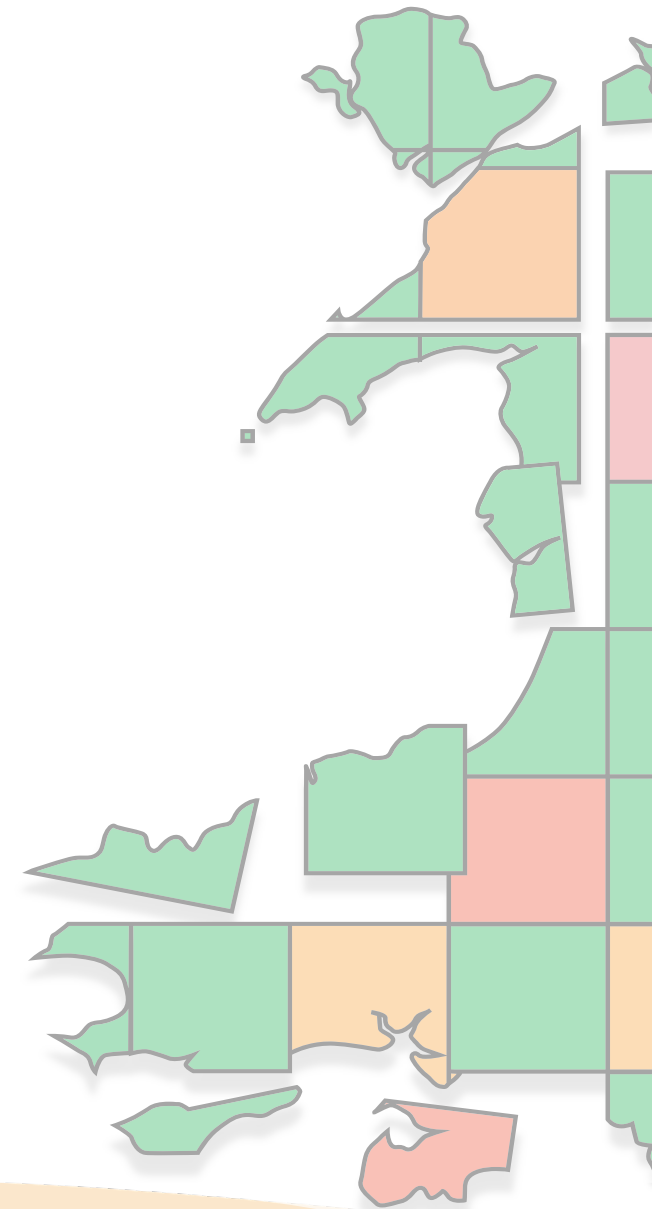
Effeithiau newid yn yr hinsawdd: Rhybuddion cynnar

- Gostyngiad yn y planhigion adeiladu mign (*Sphagnum*) mewn Mignoedd (-29%) a Mignoedd Blanket (-34%).
- Cynnydd (6-32%) mewn dwysedd màs (sy'n gallu dangos cywasgiad pridd) mewn 7 o 10 o gynefinoedd – cysylltiad posibl â diffyg addasiadau rheoli ar gyfer gaeafau mwy gwlyb a hafau mwy sych.
- Cynnydd yn nifer y Pennau-dŵr sych a'r Pyllau (bellach 13% a 11% o safleoedd yn y drefn honno)
- Tueddiadau o gynnydd yn asideiddio uwchbridd yn gwrthdroi oherwydd llai o ddyddodiad sylffwr – gallai fod yn gysylltiedig â hafau sychach
- Cynyddodd nifer y rhywogaethau anghynhenid ac ymledol ar dir ac mewn cyrff dŵr bychain

Mae angen dadansoddiad ychwanegol ar bob un o'r uchod i archwilio eu cysylltiadau posibl â newid yn yr hinsawdd a'u rhyngweithiadau â gyrwyr eraill megis rheolaeth.

Tueddiadau Cenedlaethol: Rhai canlyniadau penodol

Sefydlogrwydd neu welliant

Wedi gwella	
Gwrychoedd	2,200km yn fwy o wrychoedd newydd ac wedi'u hadfer sydd hefyd yn dalach ac yn lletach gyda mwy o amrywiaeth coediog. 50% bellach mewn cyflwr ffafriol (+2%)
Coetir	23,600ha (+7%) o Goedwig ychwanegol yn rhagori ar uchelgais plannu newydd LIC o 2000 ha y flwyddyn.
Glaswelltir	Mwy o rywogaethau Monitro Safon Gyffredin Cadarnhaol mewn Glaswelltir Gwell Llai o Safon Gyffredin Negyddol
Âr a Garddwriaeth	Gostyngiad (-10%) yn lefelau N uwchbridd mewn Âr a Garddwriaeth ond o fewn y terfynau a argymhellir ar gyfer cynhyrchu
Adar	Cynnydd yn urdd y Grawnfwydwy

Sefydlog	
Dangosyddion WFG	Arwynebedd Tir Lled-Naturiol(WFG 43) Carbon uwchbridd ar gyfer pob un ond 2 Habitat Eang (WFG 13)
Gwrychoedd	Dim newid yn dangosyddion Coetir Hynafol
Coetir	Mae'r rhan fwyaf o ddangosyddion cyflwr Coetir Llydanddail a Chonifferaidd yn cynnwys ataliad yn y dirywiad yng nghyfoethogaeth cyfanswm rhywogaethau planhigion mewn Coetir Llydanddail
Mynydd, Rhos a Gweundir	Y rhan fwyaf o ddangosyddion cyflwr cynefinoedd Rhostir Corlwyni a Rhedyn
Adar	Dangosydd Adar Blaenoriaeth; digonedd ac arwyddwyr urdd Tir Fferm Ucheldirol; digonedd ac arwyddwyr urdd adar Coetir; bwytwyr infertebratau
Cyrff Dŵr Bychain	Mae 80% o'r Dyfroedd Tarddiad yn parhau mewn cyflwr ecolegol da
Asedau Diwylliannol a Mynediad	Cyflwr Asedau'r Amgylchedd HanesyddolCyflwr Hawliau Tramwy Cyhoeddus (50% heb eu rhwystro a gyda signalau)

Meysydd pryder neu ostyngiad

Meysydd pryder neu ostyngiad	
Statws Cynefin	Mae 12 o 19 o gynefinoedd a nodweddion tirwedd bellach yn cael eu hystyried yn feysydd pryder neu mewn gostyngiad.
Llystyfiant	8% o ostyngiad mewn cyfoeth rhywogaethau planhigion a chynnydd mewn rhywogaethau planhigion nad ydynt yn frodorol ar draws pob cynefin 29–34% o ostyngiad yn y planhigyn adeiladu cors Sphagnum mewn Cors a Chors Frith
Adar	13–35% o ostyngiad mewn urddau Âr, Glaswelltir ac Adar Fertebrataidd.
Peillwyr	23–75% o ostyngiad mewn dangosyddion peillwyr yn dibynnu ar gynefin.
Pridd	- Cynnydd o 6–32% mewn cywasgiad pridd ym 7 o bob 10 cynefin. - Gostyngiad o 8% mewn carbon uwchbridd âr a gostyngiad o 13% mewn coetir llydanddail. - Cynnydd o 15% mewn lefel ffosfforws uwchbridd, gyda chynnydd 3 gwaith yn nifer y safleoedd sy'n gorlifo'r trothwy golchi a chynnydd 2 waith mewn safleoedd Aradr. Bellach, mae 19% a 11% o safleoedd yn gorchymyn lefelau argymhelliedig. - Cynnydd mewn asidedd pridd mewn Grugwelltir Isel, Cors a Glaswelltir Asidig - Mae 72% o safleoedd Glaswelltir Gwellaedig o dan lefelau argymhelliedig asidedd pridd 4% o Gymru sydd â rhywfaint o erydiad neu aflonyddwch pridd.
Cyrff dŵr bach	- Nifer wedi cynyddu o byllau mewn cyflwr gwael neu hynod wael (bellach 46%). - Nifer y rhywogaethau ymledol ym Mhennau-dŵr a Phyllau.

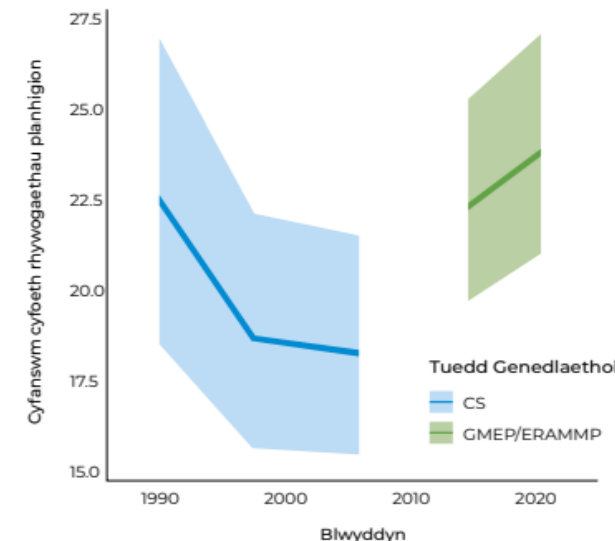
Tueddiadau Cenedlaethol: Coetir

Dull: UKCEH LCM ac Arolwg Maes Cenedlaethol

Estyniad	Cynyddodd	+ 23,600ha (+7%) / 2,145ha/yr Llydanddail 29,000ha (+16%) Conwydd -5,600ha (-4%)
Adar	sefydlog	Rhywogaethau coetir a dangosyddion urdd yn sefydlog
Cysylltedd	sefydlog	Dim newid er gwaethaf mwy o goetir yn gyffredinol
llystyfiant	Arwydd Cymysg	Atal dirywiad cyfoeth rhywogaethau planhigion Sefydlogrwydd ar gyfer pob dangosydd arall ond... Cynydd mewn rhywogaethau ymledol a rhywogaethau anfrodorol
Pridd	Dirywiad	Maethol a pH sefydlog -15% o golled carbon pridd uchaf +15% dwysedd swmp (cywasgiad)
Peillwyr	Dirywiad	Lleihad yn nifer y glöyn byw / safle (-45%) a chyfoeth rhywogaethau (-23%) Dangosyddion eraill Sefydlog

Atal dirywiad cyfoeth rhywogaethau planhigion yng Nghoetir Llydanddail

Coetir Conwydd:

Mae'r rhan fwyaf o ddangosyddion yn sefydlog

Heblaw

- Cynnydd mewn dwysedd swmp
- Cynnydd helaethrwydd peillwyr

Tueddiadau Cenedlaethol: Perthi

Dull: Arolwg Maes Cenedlaethol (NFS)

Hirach, talach, lletach

- +2,200km (+4%) mewn perthi newydd ac wedi'u hadfer i 52,700km
- +0.16m lled (+9%) to 2.3m
- +0.2m height (+9%) to 2m

Cyflwr gwelliedig

- +2% yn gyffredinol o ran cyflwr ffafriol (nawr 50%)
- +6% o amrywiaeth goedrog
- Dim newid yn y rhywogaethau dangosol Coetir Hynafol
- Gostyngiad mewn cyfoeth planhigion neithdar (oherwydd lefelau golau yn gostwng wrth i'r perthi fynd yn fwy)

Mae data nodweddion llinellol coediog ar gael, ond nid yw wedi'i ddadansoddi hyd yma

Nodyn: Newid o'r amcangyfrifon blaenorol o'r Arolwg Cefn Gwlad 2007, a oedd yn adrodd ar boblogaeth wahanol o 100 sgwâr 1km (Gwrychoedd: 76,000km a nodweddion llinellol coediog: 106,000km). Mae gan ERAMMP ddata o 150 sgwâr 1km. Bydd EO a LiDAR yn cael eu defnyddio o hyn ymlaen ar gyfer hyd, uchder a lled (nid cyflwr), ond nid yw'r dulliau wedi'u profi'n dda eto.

Mae'r holl ddulliau o asesu gwrychoedd yn parhau yr un fath er mwyn i'r tueddiadau fod yn gymaradwy

Hyd y gwrychoedd (km) yn 2016 a chyfanswm y nodweddion llinellol coediog yn 2007.

Ffynhonnell: Brewer et al. (2017) a UKCEH (2007)

Categori	Lloegr	Alban	Cymru	Prydain Fawr
Gwrychoedd ¹	336,000	41,000	76,000	452,000
Cyfanswm nodweddion llinellol coediog ²	547,000	46,000	106,000	700,000

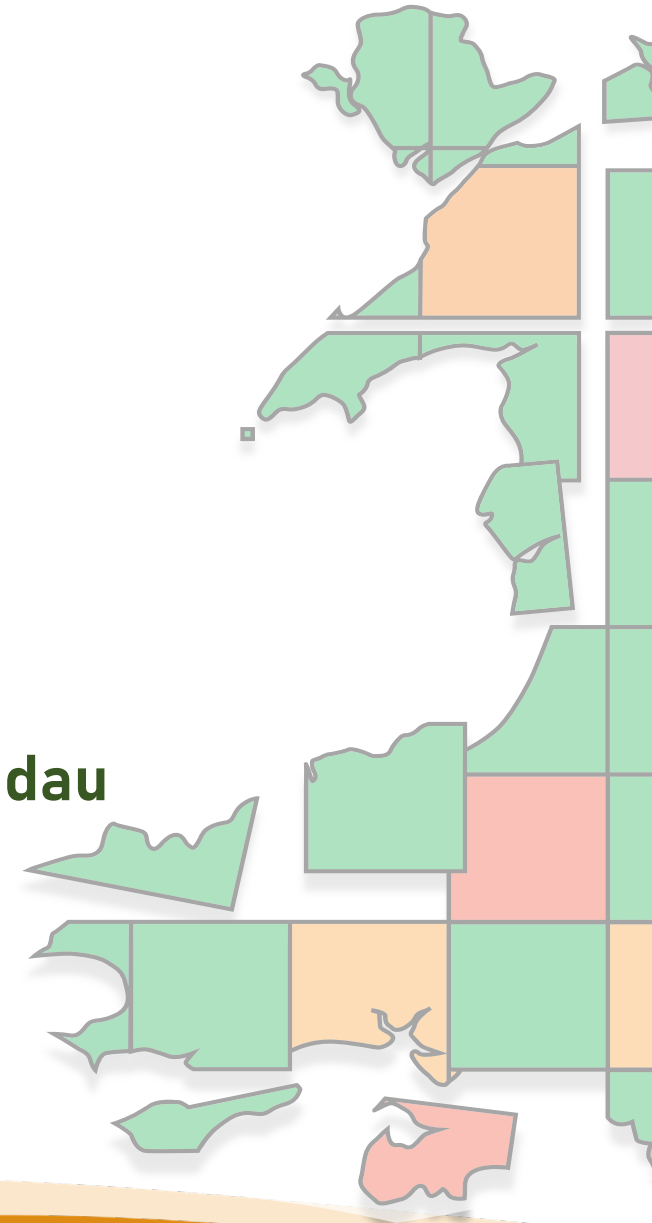
¹Llinellau ffin o goed a llwyni dros 20m o hyd, llai na 3m o uchder, a lled cyfartalog o lai na 4m wrth y gwaelod. ²Gwrych, llinell o goed/llwyni/gwrych gweddilliol.

Amrywiaeth gwrychoedd a nodweddion llinellol coediog ledled Cymru

Gwerthusiad Glastir

- Derbyniad Glastir
- Croestoriad â chynlluniau AES yn y gorffennol
- Newidiadau mewn arferion rheoli
- Canlyniadau – crynodeb
- Canlyniadau – rhai penodol yn ôl cynefin ac adnoddau
- Canlyniadau wedi'u mapio i Amcanion Glastir

Ardal Glastir a gweithredoedd

Aeth ymgymeriad Glastir dros 783,800ha.

- 40% o arwynebedd tir amaethyddol
- (Roedd 33% yn Tir Cynnal a/neu Tir Gofal)
- Uwch 13%; Mynediad 10%; Tir Comin 7%; Organig 4% o Dir Amaethyddol

Roedd opsiynau rheoli (heb eu cynnwys yng Nghod y Fferm Gyfan) yn cwmpasu 495,148ha

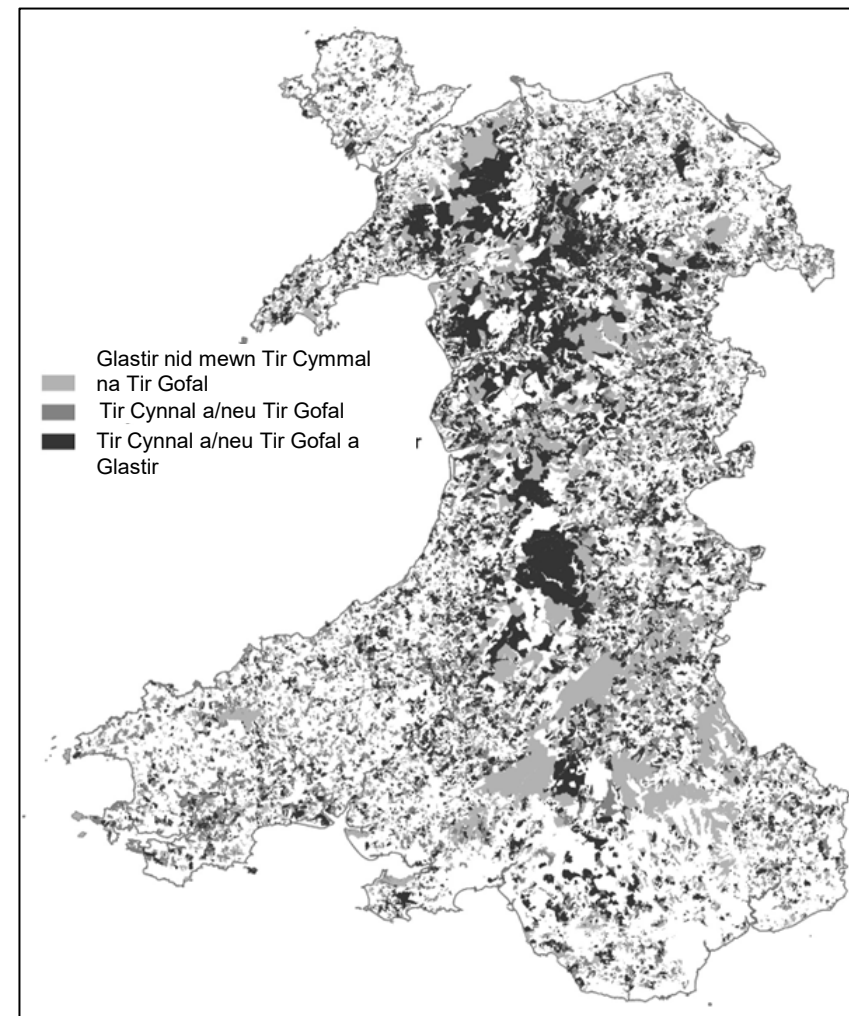
- 25% o arwynebedd amaethyddol – dyma sy'n cael ei werthuso gan ERAMMP

Opsiynau rheoli

- 700+ ar gael, ac mae 211 wedi'u hymgymeru
- Roedd 5 o gamau gweithredu yn cynrychioli 62% o'r arwynebedd ag opsiynau rheoli – pori oedd y rhan fwyaf o'r rhain, ychydig iawn o wrtaith, os o gwbl, a chamau organig

Croesffordd tir ym mhob cynllun Glastir a/neu AES yn y gorffennol

- Roedd 50% o'r tir yn rhan o Glastir a Tir Cynnal a/neu Tir Gofal (h.y. 50% yn Glastir heb fod yn Tir Cynnal a/neu Tir Gofal yn flaenorol)
- 27% yn Tir Cynnal a/neu Tir Gofal ond nid yn Glastir

Effaith Glastir ar arferion rheoli fferm

Dull: Arolwg Ymarfer Ffermwyr (FPS) ADAS

30-34% o reolwyr fferm wedi hunan-gofnodi newid mewn arferion fferm oherwydd taliadau Glastir Sylfaenol neu Uwch

Gostyngiad o **4%** mewn mamogiaid magu ar Glastir Sylfaenol – dim newid yn y 3 blynedd diwethaf

Gostyngiad o **8.5%** mewn gwrtaith N a gostyngiad o **9.4%** mewn gwrtaith P ar Fynediad. Dim newid yn y 3 blynedd diwethaf

ca. **10%** yn fwy tebygol o fod wedi cynnal profion maethynnau pridd ac ymgymryd â chynllun rheoli maetholion a thail pridd. 1 cam arall allan o 10 ar reoli tail

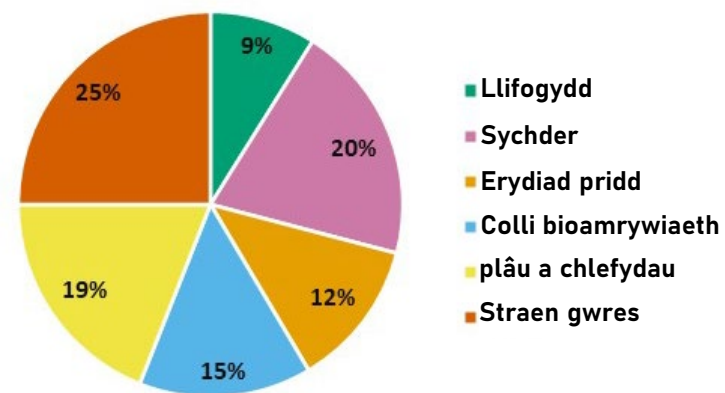
Dywedodd **55-84%** o'r ymatebwyr fod amcanion ar gyfer gwell economeg fferm wedi'u cyflawni oherwydd Glastir

Nododd **37-45%** welliant mewn gwydnwch busnes a 25% mewn iechyd a lles personol oherwydd Glastir

Nid oedd 50% o'r holl ymatebwyr wedi cymryd unrhyw gamau i addasu i newid yn yr hinsawdd tra bod **68%** o'r rhai yn y cynllun wedi cymryd rhai camau. Roedd gweithredu'n fwyaf cyffredin mewn llaeth i'r holl ymatebwyr.

Ffocws camau gweithredu newid yn yr hinsawdd yn ystod y tair blynedd diwethaf a adroddwyd gan ffermwyr yn y 3ydd FPS.

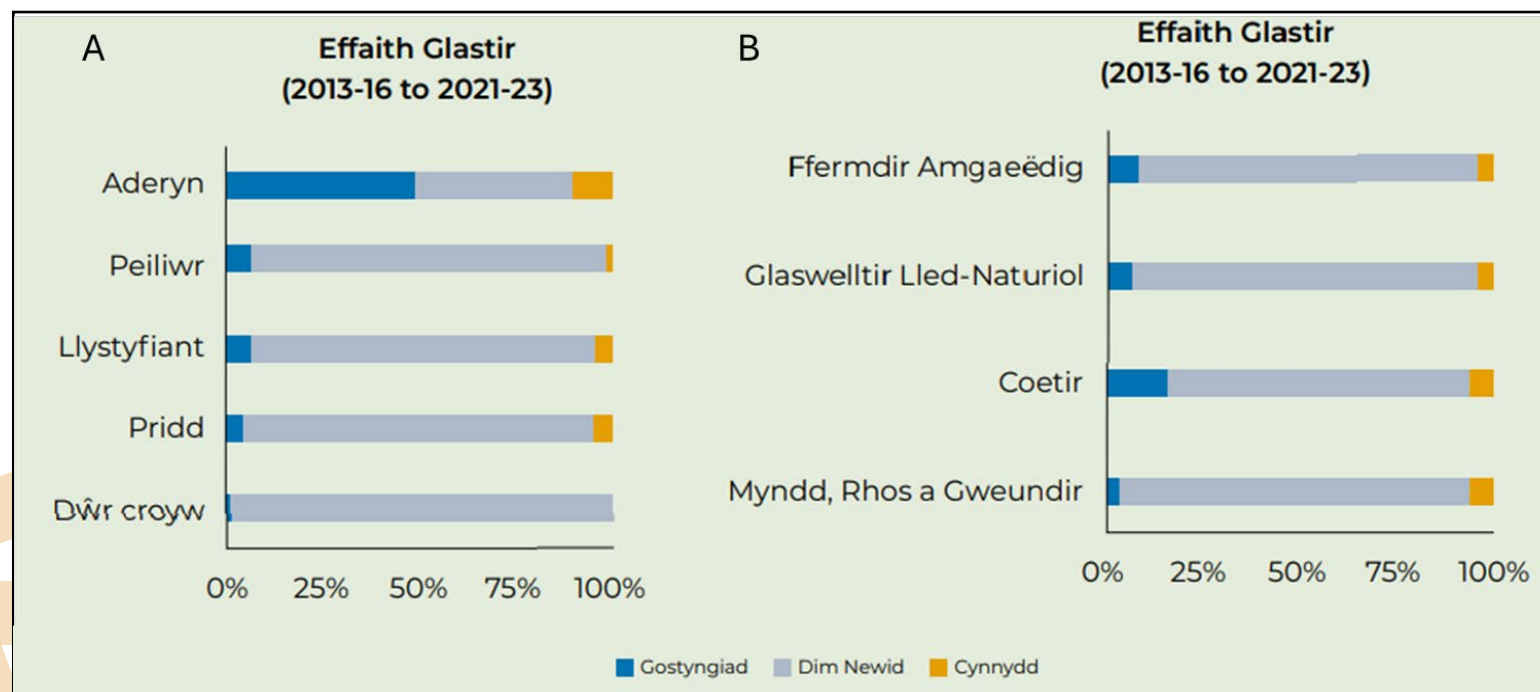

Effaith Glastir ar Gyflwr Cynefin ac Adnoddau

Mae'r rhan fwyaf o'r dangosyddion yn awgrymu nad yw opsiynau rheoli Glastir yn effeithio ar dueddiadau ar gyfer tir y tu allan i'r cynllun

Lle canfyddir newidiadau, roedd yr adar yn cael y mwyaf o fanteision cadarnhaol ac negyddol.

Mynydd, Rhos a Gweundir yw'r lleiaf ymatebol o'r 4 dosbarth Asedau

Canran cyfanswm cyfrif dangosyddion ERAMMP a oedd wedi gwella (glas), yn sefydlog (llwyd), neu wedi dirywio (oren) ar raddfa genedlaethol yn y tymor byr rhwng 2013-16 a 2021-23 ar gyfer :
A) Pum Adnodd Naturiol, a B) Pedwar Dosbarth Asedau mewn ymateb i opsiynau rheoli Glastir. Cynhaliwyd pob dadansoddiad mewn perthynas â thir heb opsiynau rheoli Glastir.

Effaith Glastir ar ddatgarboneiddio'r sector amaethyddol

Dulliau: Arolygon a rhestrau eiddo nad ydynt yn ERAMMP, FPS, NFS ac UKCEH LCM

- Newid lleiaf yn niferoedd anifeiliaid cnoi cil
- Newid lleiaf posibl yn y defnydd o wrtaith
- Dim newid yn nghynnwys carbon uwchbridd ar raddfa genedlaethol
- Dim cymedroli'r cynnydd o 6-32% yn y Tuedd Genedlaethol mewn cywasgu pridd gan gynyddu'r risg o allyriadau ocsid nitraidd (nwy GHG pwerus)
- Cynnydd ym maint y coetir (3,700ha / +1%)
 - *Bydd LULUCF yn cofnodi ac yn adrodd ar newid coetir ond nid o reidrwydd yn defnyddio rhifau ERAMMP*
- Cynnydd mewn gwrychoedd newydd (1,370km / +3%)
 - *Ar hyn o bryd nid yw LULUCF yn dal creu ac adfer Gwrychoedd oherwydd cymhlethdod mathau o nodweddion llinellol gwrychoedd a phren*
- Adfer mawndiroedd (992ha) a gostyngiadau mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr (1,100 t CO₂-e yr-1 h.y. 0.2% o allyriadau mawndiroedd 1990)

Ychydig iawn o fudd a gafodd Glastir (-1 i 2%) ar allyriadau nwyon tŷ gwydr net yn y sector amaethyddiaeth

Tueddiadau cenedlaethol ac effaith Glastir ar Dirweddau, HNV a Gwydnwch

Dulliau: UKCEH LCM, FPS a NFS

ANSAWDD TIRWEDD

- Tueddiad Cenedlaethol Sefydlog yn seiliedig ar
 - Arwynebedd Tir Lled-Naturiol sefydlog ond...
 - Gostyngedig amrywiaeth o gynefinoedd a..
 - Cysylltedd Coedwigoedd Dail Eang, Rhosdir a Gwlyptiroedd sefydlog ond cysylltedd Glaswelltir wedi cynyddu
- Dim effaith gan Glastir y gellir ei chanfod

Gwydnwch tirwedd

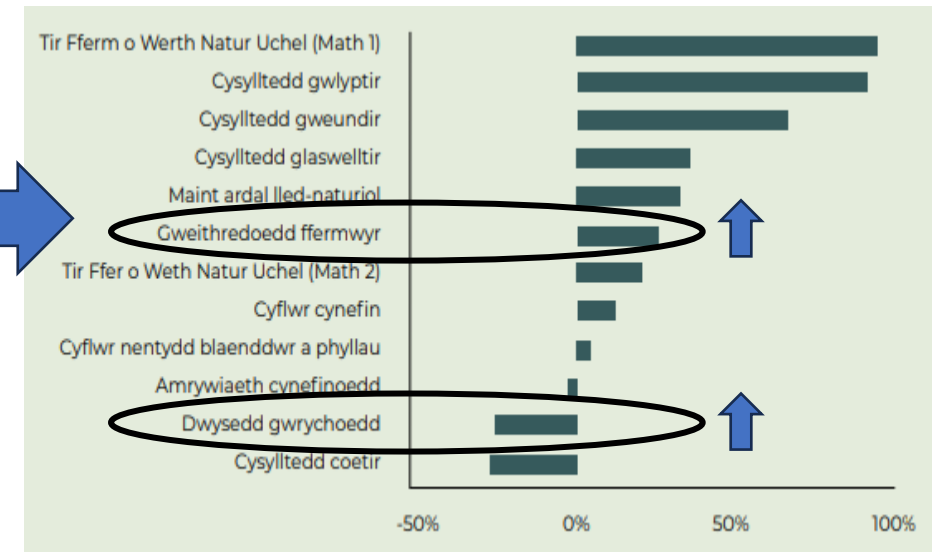
- Adroddodd GMEP bod gan y rhai a ddaeth i'r cynllun fwy o nodweddiadau gwydnwch na thir y tu allan i'r cynllun
- Nododd ERAMMP Glastir:
 - Mwy o gwrychoedd a nifer cynyddol o ffermwyr yn ymgymryd â gweithredoedd arallgyfeirio ac effeithlonrwydd.
 - Dim effaith ganfyddadwy ar fetrigau eraill
- Daethpwyd i'r casgliad bod effaith Glastir yn isel/lleiaf posibl

Tir Fferm Gwerth Natur Uchel

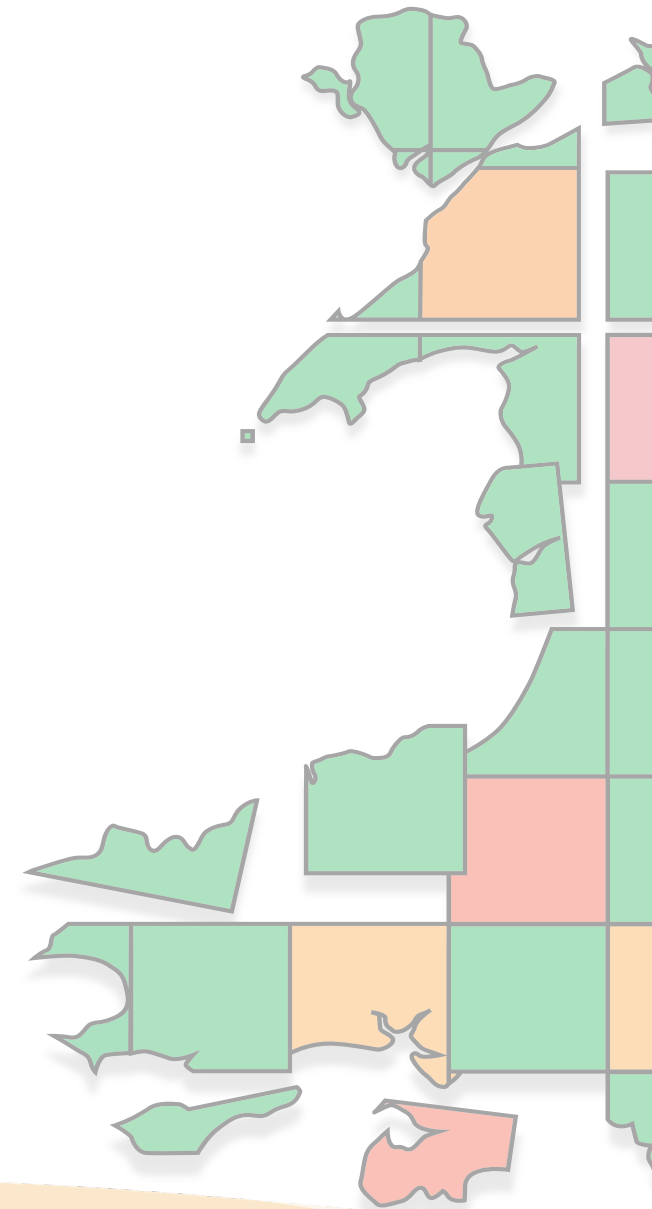
- Tueddiadau Cenedlaethol Sefydlog yn seiliedig ar....
 - Arwynebedd Lled-Naturiol Sefydlog yn HNV I a II
 - Mwy o Gysylltedd Glaswelltir a Rhosdir a Dangosyddion Rhywogaethau Planhigion Cadarnhaol
 - Dirywiad mewn amrywiaeth cynefinoedd a chysylltedd Gwlyptir

A Cymhariaeth o dir yng Nglastir o'i gymharu â thir ledled Cymru ar gyfer metrigau sy'n ymwneud â gwytnwch fel yr adroddwyd gan GMEP 2017.

Mae bariau i'r dde o'r llinell ganolog '0' yn dangos gwerth mwy positif ar gyfer y nodwedd honno ar gyfer tir sydd yn y cynllun

Gwerthusiad Glastir: Rhai Canlyniadau penodol

Canlyniadau Glastir

Dull: Arolwg Maes Cenedlaethol

Dim Newid a Arsylwyd

- Y rhan fwyaf o ddangosyddion peillwyr
- Y rhan fwyaf o ddangosyddion llystyfiant
- Y rhan fwyaf o ddangosyddion uwchbridd
- Pob dangosydd cyrff dŵr bychain
- Cyflwr Ased Amgylcheddol Hanesyddol
- Cyflwr Hawliau Tramwy Cyhoeddus
- Lled a uchder gwrych, cyfoethogaeth rhywogaethau coedwigol a chyfoethogaeth rhywogaethau llysiau'r tir
- Dangosyddion adar mewn Mynydd, Rhos a Gweundir

Dirywiad

- Dirywiad yn niferoedd peillwyr gyda bwndel Rheoli Coetir mewn Coetir Conwydd
- Dangosyddion Adar Blaenoriaeth, Urddau Hadfwytywyr ac Infertebratau gyda Rheolaeth Glaswelltir mewn Glaswelltir Lled-naturiol

Canlyniadau Glastir

Dull: Arolwg Maes Cenedlaethol

Wedi gwella

Coetir

- 3,780ha yn fwy o Goetir (o 23,600ha o gynnydd yn y duedd genedlaethol)
- Mwy o Ddangosyddion Coetir Hynafol planhigion gyda bwndel Rheoli Coetir / Gwahardd Stoc mewn Coetir Llydanddail
- Budd ar gyfer Dangosydd Adar â Blaenoriaeth, Urddau Gwenithydd ac Anifeiliaid Di-asgwrn-cefn Rhywogaethau Adar Coetir a dangosyddion urdd o Reoli Coetiroedd a Rheoli Gwrychoedd
- Mwy o grynodiadau carbon uwchbridd gyda bwndel rheoli Coetiroedd

Mynydd, rhos a gweundir

- Gorchudd llwynbychod cynyddedig a dangosyddion planhigion cadarnhaol, a lleihad llai yn gostyngiad Sphagnum, gyda bwndel Tir Comin mewn Gorslen.
- Cynnydd yn crynodiad carbon pridd uchaf ar gyfer Rhedyn o dan Dir Comin

Glaswelltir Lled-Naturiol

- Manteision i Adar yr Iseldir, Glaswelltir, Infertebrat ac Fertebrat, Urddau Adar gyda Phori Isel / Heb Reoli Mewnbwn

Ffermdir caeedig

- Atal gostyngiad cyfoethogrwydd cyfanswm rhywogaethau planhigion mewn Glaswelltir Lled-wella.
- Budd o gyfoeth cynyddol o löynnod byw gyda rheolaeth tir amaethyddol; digonedd a chyfoeth glöynnod byw gydag organegau mewn glaswelltir wedi'i wella.
- Crynodiad uwch o garbon yn y pridd mewn Glaswelltir Wedi'i Wellà (Lled-wella) o dan Reoli Cynefin

GWRYCHOEDD / Perthi

- Gwrych newydd: 1,370km (o gyfanswm o 2,200km o wrych newydd ac wedi'u hadfer)
- Gwell Cyflwr Gwrych

Canlyniadau Glastir ar gyfer Coetiroedd a Gwrychoedd

Dull: Arolwg Maes Cenedlaethol

Wedi gwella

Estyniad / Maint

- 3,780ha yn fwy o Goetir (o 23,600ha o gynnydd yn y duedd genedlaethol)
- Gwrych newydd 1,370km (o 2,200km o Wrych newydd ac wedi'i adfer)

Cyflwr

- Budd i ddangosydd Adar Blaenoriaeth, dangosyddion Rhywogaethau Adar Coed a Guild, guildiau Granivore ac infertebratau) o Reoli Coetir a Rheoli clawdd.
- Mwy o Ddangosyddion Coetir Hynafol planhigion gyda bwndel Rheoli Coetir / Gwahardd Stoc mewn Coetir Llydanddail
- Gwell Cyflwr Gwrych
- Mwy o grynodiadau carbon uwchbridd gyda bwndel rheoli Coetiroedd

Dim Ymateb Canfyddadwy

Coetir Llydanddail a Chonwydd

- Y rhan fwyaf o ddangosyddion peillwyr (ac eithrio 1)
- Y rhan fwyaf o ddangosyddion llystyfiant (ac eithrio 1)
- Y rhan fwyaf o ddangosyddion uwchbridd (ac eithrio 1)
- Gwrychoedd
- Lled ac uchder y gwrychoedd, cyfoeth rhywogaethau coediog planhigion, cyfoeth rhywogaethau fflora daear

Dirywiad

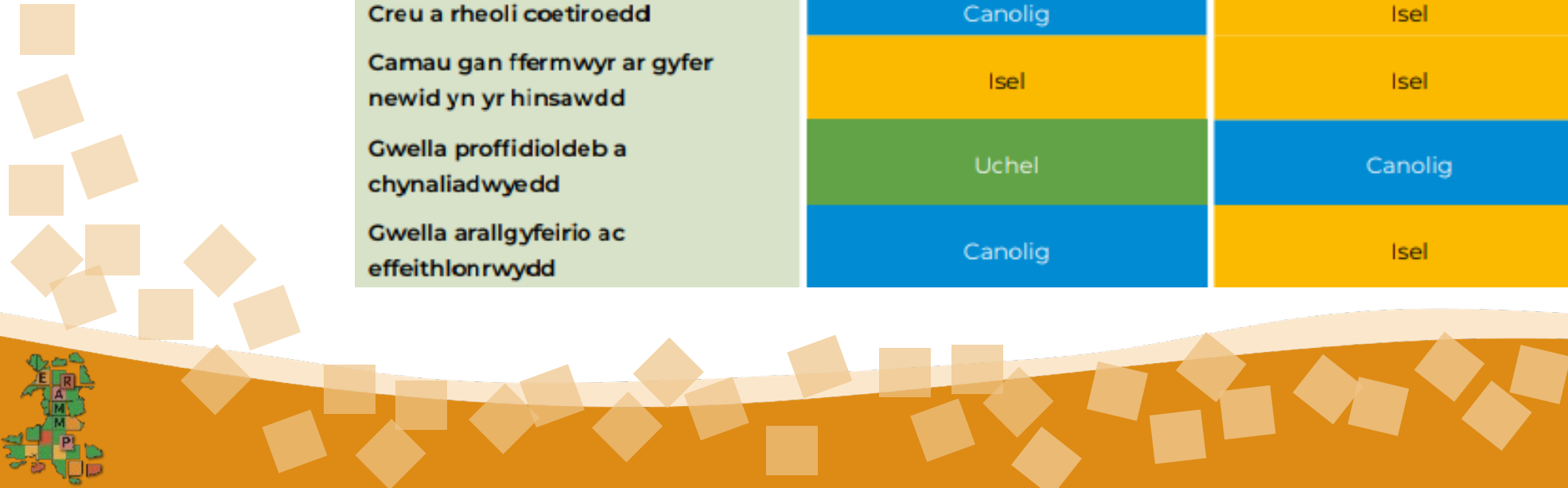
- Dirywiad yn nifer y peillwyr gyda bwndel Rheoli Coetiroedd mewn Coetir Conwydd.

Effeithiau Glastir wedi'u mapio i Amcanion Glastir

Dull: Asesiad arbenigol ERAMMP

Amcan Glastir	Effaith ar dir yn y cynllun Glastir	Dylanwad ar Dueddiadau Cenedlaethol
Brwydro yn erbyn newid yn yr hinsawdd	Isel	Isel
Ansawdd dŵr a rheoli adnoddau dŵr	Isel	Isel
Ansawdd a rheoli pridd	Isel	Isel
Bioamrywiaeth	Isel	Isel
Tirweddau, amgylcheddau hanesyddol a mynediad cyhoeddus	Isel	Isel
Creu a rheoli coetiroedd	Canolig	Isel
Camau gan ffermwyr ar gyfer newid yn yr hinsawdd	Isel	Isel
Gwella proffidioldeb a chynaliadwyedd	Uchel	Canolig
Gwella arallgyfeirio ac effeithlonrwydd	Canolig	Isel

Casgliadau

Tueddiadau Cenedlaethol

Yn gyffredinol, mae'r sefyllfa yn sefydlog (er ar rai lefelau isaf hanesyddol o ran bioamrywiaeth). Mae yna arwyddion o wella (mwy o goedwigoedd a gwrychoedd), gan gynnwys atal rhai gostyngiadau, ond gyda rhai meysydd pryfer sy'n codi (e.e. diffyg cynnydd wrth ddadgarboneiddio'r sector amaethyddol; gostyngiad yn y peillwyr; pridd yn dirywio; presenoldeb rhywogaethau anadnabyddedig a goresgynnol ar dir ac mewn cyrff dŵr bychain).

Gwerthusiad Glastir

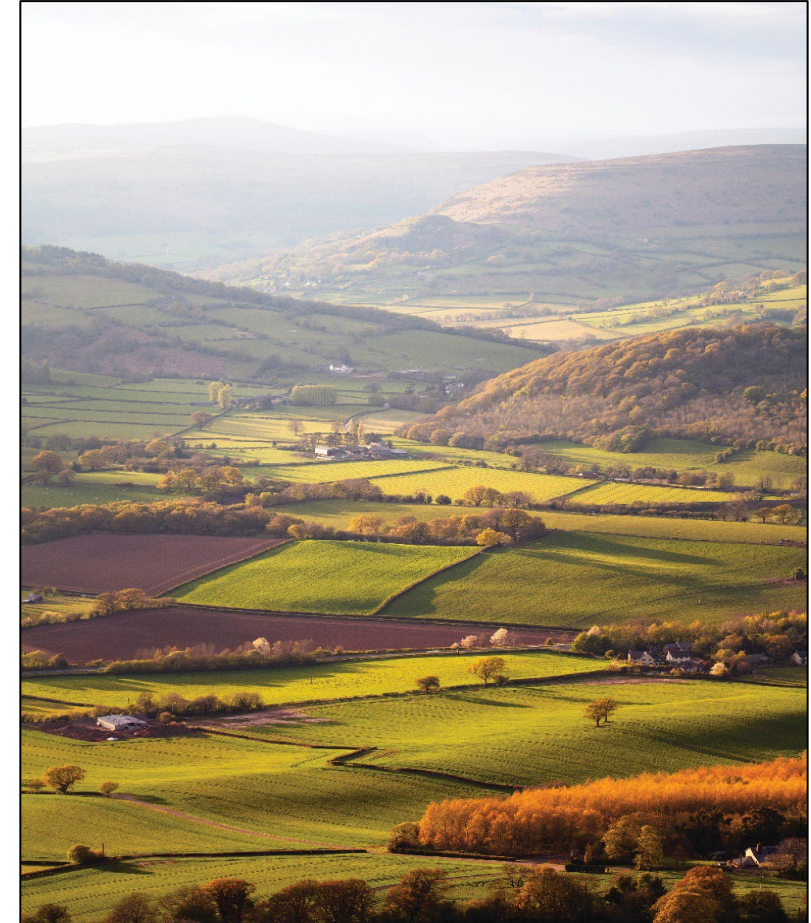
Mae rhai manteision yn gynefinoedd Coedwig ac Âr, gydag adar yn y targed y mae'r ymateb mwyaf, ond ni wnaeth y mwyafrif o brofion yr Arolwg Maes Cenedlaethol nodi newid.

Mae manteision economaidd hunanadroddol i ffermwyr yn gliriach yn ogystal â chynnydd mewn addasu ac amrywio ffermydd yn y cynllun.

Mynd Ymlaen

Dywedodd Huw Irranca-Davies AS, Dirprwy Brif Weinidog a Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig:

"Mae'r adroddiad yn casglu, er bod cynnydd wedi'i wneud, os ydym am gyrraedd ein targedau ar gyfer natur, hinsawdd, a chynhyrchu bwyd gwydn a chynaliadwy, bydd angen gweithredu mwy trawsnewidiol a thargededig ar draws ardal fwy helaeth o dir."

Diolch

www.erammp.cymru
www.erammp.wales

